Perustuslakivaliokunta

Torstai 16.4.2026 klo 8.30—11.32

Läsnä
puheenjohtaja Heikki Vestman kok (1, 2, 3, 4, 6, 7, 8, 9) (5 osittain)
varapuheenjohtaja Onni Rostila ps (4, 5, 6, 7, 8, 9) (3 osittain)
jäsen Petri Honkonen kesk
jäsen Hannu Hoskonen kesk (4, 5, 6, 7, 8, 9) (3 osittain)
jäsen Arja Juvonen ps (4, 5, 6, 7, 8, 9) (3 osittain)
jäsen Atte Kaleva kok (4, 5, 6, 7, 8, 9) (3 osittain)
jäsen Teemu Keskisarja ps (4, 6, 7, 8, 9) (3, 5 osittain)
jäsen Kimmo Kiljunen sd (6, 7, 8, 9) (5 osittain)
jäsen Johannes Koskinen sd (4) (3, 5 osittain)
jäsen Jarmo Lindberg kok
jäsen Mira Nieminen ps (4, 5, 6, 7, 8, 9) (3 osittain)
jäsen Johanna Ojala-Niemelä sd (1, 2, 3, 4) (5 osittain)
jäsen Karoliina Partanen kok
jäsen Ville Skinnari sd (4, 5, 6, 7, 8, 9) (3 osittain)
jäsen Johannes Yrttiaho vas

Sihteerit
valiokuntaneuvos Johannes Heikkonen
valiokuntaneuvos Lauri Koskentausta
valiokuntaneuvos Liisa Vanhala

1. Nimenhuuto

Toimitettiin nimenhuuto. Läsnä oli 6 jäsentä.

2. Päätösvaltaisuus

Todettiin, että kokous ei ollut päätösvaltainen.

3. Hallituksen esitys eduskunnalle varmuusvankeutta ja elinkautisvankien vapauttamismenettelyn muuttamista koskevaksi lainsäädännöksi

Hallituksen esitys HE 14/2026 vp

Valiokunnan lausuntoluonnos Hallituksen esitys eduskunnalle varmuusvankeutta ja elinkautisvankien vapauttamismenettelyn muuttamista koskevaksi lainsäädännöksi täydennetty lausuntoluonnos A 3

Merkittiin, että kokous tuli päätösvaltaiseksi.

Sihteeri esitteli lausuntoluonnoksen.

Valmis
5.4

Valiokunta kävi yleiskeskustelun loppuun.

Yksityiskohtaisessa käsittelyssä valiokunta hyväksyi lausuntoluonnoksen muutettuna.

Päätettiin poistaa kappale 3.

Päätettiin lisätä kappaleen 4, josta oli tullut kappale 3, toisen virkkeen jälkeen uusi virke seuraavasti: "Perustuslakivaliokunta ei sinänsä pitänyt tuolloin voimassa olluttakaan elinkautista vankeusrangaistusta perustuslain 7 §:n kannalta ongelmallisena (PeVL 21/2005 vp)." Päätettiin korvata saman kappaleen kolmannen virkkeen sana "tuolloinen" sanoilla "tuolloin arvioitu".

Päätettiin lisätä ennen kappaletta 8 olevaan väliotsikkoon sanat "ja lainsäätäjän toimintavelvoite".

Päätettiin lisätä kappaleen 11, josta oli tullut kappale 10, toiseen virkkeeseen sanat "sekä toteutetaan perustuslain 7 §:n 1 momenttiin kytkeytyvää lainsäätäjän toimintavelvoitetta".

Päätettiin korvata kappaleen 22, josta oli tullut kappale 20, ensimmäisen virkkeen sana "nuoriin" sanalla "alaikäisiin". Päätettiin poistaa saman kappaleen viimeinen virke.

Päätettiin muuttaa kappaleen 23, josta oli tullut kappale 21, viimeinen virke kuulumaan seuraavasti: "Yhdistelmärangaistus myös siltä osin kuin se koskee alaikäisiä rikoksentekijöitä, on säädetty perustuslakivaliokunnan myötävaikutuksella PeVL 10/2017). Perustuslakivaliokunnan mielestä myöskään nytkään ehdotettu yhdistelmärangaistuksen laajentaminen ei ole ongelmallinen."

Päätettiin poistaa kappale 24.

Päätettiin muuttaa kappaleen 25, josta oli tullut kappale 22, kolmas virke kuulumaan seuraavasti: "Ottaen huomioon yhdistelmärangaistuksen ja siihen ehdotetun laajennuksen, perustuslakivaliokunta katsoo, että esityksessä ei ole esitetty painavia perusteita varmuusvankeuden ulottamiselle myöskään alaikäisenä henkilönä tehtyihin rikoksiin." Päätettiin lisätä saman kappaleen neljänteen virkkeeseen sana "siten".

Päätettiin lisätä uusi kappale 26 seuraavasti: "Valiokunta kiinnittää lisäksi huomiota siihen, että YK:n lapsen oikeuksien komitean lapsen oikeuksia rikosoikeusjärjestelmässä koskevan yleiskommentin nro 24 (CRC/C/GC/24, 18.9.2019) 6(c)(v) kohdan mukaan niissäkin harvoissa tilanteissa, joissa vapaudenriistoon turvautuminen viimeisenä keinona on perusteltua, tulisi varmistaa, että vapaudenriistoa sovelletaan ainoastaan vanhempiin lapsiin ja että sen kesto on tiukasti rajattu ja että sitä tarkistetaan säännöllisesti."

Päätettiin lisätä kappaleeseen 31, josta oli tullut kappale 28, sana "vähintään".

Päätettiin muuttaa kappaleen 32 viimeinen virke kuulumaan seuraavasti: "Valiokunnan käsityksen mukaan Euroopan ihmisoikeussopimuksen 5 artiklan 1 kappaleen e alakohdan

mukainen "heikko mielenterveys" -käsite eroaa näin ollen ainakin jossain määrin siitä, mitä mielenterveydellä tarkoitetaan kansallisessa lainsäädännössä, kuten mielenterveyslaissa." Päätettiin siirtää tätä kappaletta niin, että siitä tuli kappale 30.

Valiokunta päätti yksimielisesti pitää käsittelyä asian ratkaisevana käsittelynä.

Asian käsittely valiokunnassa on päättynyt.

4. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi sakon ja rikesakon määräämisestä annetun lain muuttamisesta ja siihen liittyviksi laeiksi

Hallituksen esitys HE 5/2026 vp

Valiokunnan lausuntoluonnos Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi sakon ja rikesakon määräämisestä annetun lain muuttamisesta ja siihen liittyviksi laeiksi A 4

Sihteeri esitteli lausuntoluonnoksen.

Valiokunta kävi yleiskeskustelun.

Yksityiskohtaisessa käsittelyssä valiokunta hyväksyi lausuntoluonnoksen muutettuna.

Päätettiin lisätä kappaleen 5 loppuun uusi virke seuraavasti: "Perustuslakivaliokunnan mukaan pitemmällä aikavälillä on välttämätöntä toteuttaa tarkoituksenmukaiset oikeudenhoidon rakenteelliset, menettelylliset ja muut uudistukset sekä toimenpiteet oikeusturvan kehittämiseksi siten, että oikeusturvan taso vastaa perustuslain ja Suomea velvoittavien ihmisoikeussopimusten vaatimuksia (PeVL 58/2025 vp, kappale 14, PeVL 19/2016 vp, s. 4)."

Päätettiin poistaa kappaleen 6 ensimmäisestä virkkeestä sana "kuitenkin".

Päätettiin lisätä kappaleen 7 loppuun kaksi uutta virkettä seuraavasti: "Tuomioistuinten riippumattomuus liittyy kiinteästi perusoikeutena ja ihmisoikeutena turvattuihin oikeudenmukaisen oikeudenkäynnin vaatimuksiin (perustuslain 21 § ja Euroopan ihmisoikeussopimuksen 6 artikla). Viime kädessä tuomioistuinten riippumattomuuden turvaaminen on välttämätöntä juuri yksilön oikeusturvan takaamiseksi. (HE 1/1998 vp, s. 76)"

Päätettiin poistaa kappaleen 8 toisesta virkkeestä sana "esimerkiksi".

Päätettiin lisätä kappaleen 8 jälkeen uusi kappale seuraavasti: "Perustuslakivaliokunta totesi rikesakkomenettelyä koskevassa lausunnossaan, että rikosoikeudellisen tuomiovallan käytöstä tuomioistuinten ulkopuolella on säädettävä lailla, jossa riittävän tarkasti määritellään asianomaisten tuomiovallan käyttäjien valtuudet ja sovellettava menettely. Valtuuksien käyttäjien asiantuntemuksesta, valvonnasta ja vastuusta on huolehdittava asianmukaisesti ja valtuuksia voidaan antaa vain virkavastuulla toimiville henkilöille. Keskeistä on myös huolehtia epäillyn oikeusturvasta. Oikeusturvan kannalta on tärkeää, että tuomioistuinten ulkopuolella ei määrätä muita kuin varallisuusarvoisia seuraamuksia, joiden rahallinen arvo on määrättävä niin, että niiden suorittaminen on kohtuullista kaikille maksuky-

vystä riippumatta. Seuraamukset eivät saa välittömästi tai välillisesti johtaa henkilökohtaisen vapauden menettämiseen. Lisäksi henkilöllä, jolle määrätään rangaistus summaarisessa menettelyssä, on aina oltava mahdollisuus saattaa asia riippumattoman tuomioistuimen käsiteltäväksi. Rikesakkolaki säädettiin kuitenkin perustuslainsäätämisjärjestyksessä, koska lakiehdotusta ei muutettu valiokunnan edellyttämällä tavalla niin, että alioikeuden rikesakkoasiassa antamaan päätökseen olisi saanut hakea muutosta varsinaisin muutoksenhakukeinoin (PeVL 1/1982 vp)."

Päätettiin lisätä kappaleen 9, josta oli tullut kappale 10, loppuun uusi virke seuraavasti: "Sanotut seikat soveltamisalan laajuutta lukuun ottamatta ovat edelleen merkityksellisiä nyt ehdotettua sääntelyä arvioitaessa."

Päätettiin poistaa kappaleen 10, josta oli tullut kappale 11, kolmas virke sekä neljännestä virkkeestä sana "lisäksi". Päätettiin lisätä saman kappaleen loppuun uusi virke seuraavasti: "Olennainen on myös vaatimus, jonka mukaan lain soveltamisen lisäedellytyksenä olisi, että rikoksesta ei yleisen rangaistuskäytännön mukaisesti ole odotettavissa ankarampaa rangaistusta kuin sakkoa."

Päätettiin lisätä kappaleen 11, josta oli tullut kappale 12, loppuun uusi virke seuraavasti: " Perustuslakivaliokunta pitää perusteltuna myös, että rikosten toistuvuudelle annetaan merkitystä arvioitaessa, onko asia yksinkertainen ja selvä."

Päätettiin lisätä kappaleeseen 12, josta oli tullut kappale 13, sanat "edellä esitetyt seikat huomioon ottaen".

Valiokunta päätti yksimielisesti pitää käsittelyä asian ratkaisevana käsittelynä.

Asian käsittely valiokunnassa on päättynyt.

5. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi valtioneuvoston jäsenen tehtävään liittyvästä karenssista sekä sakon täytäntöönpanosta annetun lain 1 §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 90/2024 vp

Valiokunnan mietintöluonnos Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi valtioneuvoston jäsenen tehtävään liittyvästä karenssista sekä sakon täytäntöönpanosta annetun lain 1 §:n muuttamisesta A 5

Merkittiin, että puheenjohtaja Vestman poistui kokouksesta ja varapuheenjohtaja Rostila ryhtyi johtamaan puhetta.

Merkittiin, että puheenjohtaja Vestman palasi johtamaan puhetta.

Sihteeri esitteli mietintöluonnoksen.

Valiokunta aloitti yleiskeskustelun.

6. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi henkilötietojen käsittelystä poliisitoimessa annetun lain, henkilötietojen käsittelystä maahanmuuttohallinnossa annetun lain, ulkomaalaislain 131 §:n sekä poliisilain 2 luvun 1 §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 121/2025 vp

Eriävä mielipide HE_121_2025vp_eriävä_mielipide_Yrttiaho.pdf A 6

Yksityiskohtaisessa käsittelyssä valiokunta hyväksyi lausuntoluonnoksen muutettuna.

Päätettiin lisätä kappaleen 2 loppuun uusi virke seuraavasti: "Sääntelyllä mahdollistettava vertailun tekeminen merkitsee käytännössä puuttumista lähes koko väestön arkaluonteisten biometristen henkilötietojen suojaan."

Päätettiin lisätä kappaleen 12 jälkeen uusi kappale seuraavasti: "Perustuslakivaliokunta on katsonut, että poliisitoiminnan tavoitteiden saavuttaminen on yleisen yhteiskunnallisen intressin kannalta tärkeää (PeVL 67/2010 vp, s. 3/I). Perusoikeusjärjestelmän kannalta kysymys on ääritapauksissa perustuslain 7 §:n mukaisen oikeuden henkilökohtaiseen turvallisuuteen suojaamisesta. Tällaisen vahvan intressin olemassaolon on perustuslakivaliokunnan mukaan yleensä katsottu muodostavan sellaisen perusoikeusjärjestelmän kannalta hyväksyttävän syyn, joka valtiosääntöoikeudellisessa merkityksessä oikeuttaa perusoikeuden rajoittamisen, jos muutkin yleiset rajoittamisedellytykset ovat käsillä (ks. PeVL 67/2010 vp, s. 2/I, PeVL 5/1999 vp, s. 2/II). Nyt arvioitavana olevalla ehdotuksella on painavat ja hyväksyttävät perusteet."

Päätettiin korvata kappaleen 13, josta oli tullut kappale 14, sanat "sen perusperiaatteisiin kuuluvan" sanoilla "siihen liittyvän".

Päätettiin lisätä kappaleen 17, josta oli tullut kappale 18, kolmanteen virkkeeseen sanat "näin ollen" ja"täysin".

Päätettiin muuttaa kappale 24, josta oli tullut kappale 25, kuulumaan seuraavasti: "Perustuslakivaliokunta korostaa, että biometristen tietojen käsittelyyn arkaluonteisina tietoina kohdistuu erittäin merkittäviä ja perustavia henkilötietojen suojaan liittyviä riskejä. Vaikka ehdotettu sääntely on sinänsä sidottu välttämättömyysvaatimukseen ja sen voidaan arvioida lähtökohtaisesti täyttävän rajoitukseen kohdistuvan välttämättömyyden vaatimuksen, ei sääntelyä perustuslakivaliokunnan mielestä voida edellä mainitut riskit huomioiden pitää nyt ehdotettujen rikosten osalta kokonaisuudessaan oikeasuhtaisuusvaatimuksen kannalta ongelmattomana. Valiokunta kiinnittää tältä osin huomiota myös siihen, ettei esityksessä myöskään ole tehty tältä kannalta tarvittavia erillisiä oikeasuhtaisuus- ja välttämättömyystarkasteluja sellaisessa laajuudessa, joka mahdollistaisi ehdotetun sääntelyn täsmällisemmän arvioinnin. Arvioinnin kannalta merkityksellisenä on pidettävä myös sitä, että valiokunta on käyttötarkoitussidonnaisuuden osalta korostanut, että alkuperäisestä käyttötarkoituksesta poikkeaminen on mahdollista vain erityisen vakavien rikosten osalta. Perustuslakivaliokunnan mielestä nyt ehdotettu sääntely ei rajaudu ainoastaan erityisen vakaviin rikoksiin."

Päätettiin poistaa kappaleesta 25, josta oli tullut kappale 26, sanat "ja käyttötarkoitussidonnaisuutta" sekä "merkittävästi" sekä lisätä sanat "niin, että siihen kuuluvat vain rangaistusasteikoltaan erityisen moitittavat teot ja valtion turvallisuuden suojaamiseen kiinteästi liittyvät rikokset".

Ed. Yrttiaho ehdotti, että kappaleessa 30 johtopäätöksen tulisi olla, ettei lakiehdotus ole tältäkään osin käsiteltävissä tavallisen lain säätämisjärjestyksessä. Ehdotus raukesi kannattamattomana.

Päätettiin lisätä kappaleen 30, josta oli tullut kappale 31, ensimmäisen virkkeen jälkeen kaksi uutta virkettä seuraavasti: "Kansallinen turvallisuus on vakiintuneesti hyväksytty EUT:n oikeuskäytännössä oikeutetuksi tavoitteeksi rajoittaa perusoikeuksia (esim. tuomio komissio v. Suomi, C-284/05, 45, 47 ja 49 kohta). Perustuslakivaliokunnan myötävaikutuksella säädetyn siviilitiedustelumenetelmien käytön edellytyksiä koskevan poliisilain 5 a luvun 4 §:n mukaan tiedustelumenetelmän käytön yleisenä edellytyksenä siviilitiedustelussa on, että sen käyttäminen on välttämätöntä tärkeiden tietojen saamiseksi sellaisesta siviilitiedustelun kohteena olevasta toiminnasta, joka vakavasti uhkaa kansallista turvallisuutta."

Päätettiin lisätä kappaleen 34, josta oli tullut kappale 35, loppuun uusi virke seuraavasti: "Myös Euroopan unionin perusoikeuskirjan 7 ja 8 artiklaa koskeva EU-tuomioistuimen ratkaisukäytäntö ja Euroopan ihmisoikeussopimuksen 8 artiklan soveltamiskäytäntö puoltavat perustuslakivaliokunnan mielestä ennakollisen oikeusturvajärjestelmän säätämistä."

Päätettiin lisätä kappaleen 35, josta oli tullut kappale 36, alkuun uusi virke seuraavasti: "Perustuslakivaliokunnan mielestä ennakkovalvonta on ainoa keino turvata vertailun kohteena olevien, eli käytännössä lähes kaikkien kansalaisten oikeusturva, kun on kyse niinkin laajamittaisesta tietojen käytöstä ja siten puutumisesta perustuslain 10 §:ssä turvattuihin oikeuksiin kuin nyt ehdotetussa sääntelyssä." Päätettiin lisätä saman kappaleen loppuun uusi virke seuraavasti: "Valiokunnan käsityksen mukaan sinänsä ei ole estettä säätää päätöksenteon kiireellisyyden huomioimisesta vertailun tekemisestä päätettäessä."

Päätettiin lisätä kappaleen 37, josta oli tullut kappale 38, ensimmäisen virkkeen jälkeen uusi virke seuraavasti: "Lakiehdotusten EU-oikeudellinen arviointi kuuluu perustuslakivaliokunnan tehtäviin vain siinä tapauksessa, että tällainen arviointi nojautuu perustuslakiin tai ihmisoikeussopimuksiin liittyvään perusteeseen (PeVL 79/2018 vp, s. 3). Nyt käsillä olevassa arviointitilanteessa myös EU:n perusoikeuskirja on merkittävä arviointiperusta."

Päätettiin korvata kappaleen 38, josta oli tullut kappale 39, sanat "EU-oikeuden mukaisuudesta" sanoilla "sopusoinnusta EU:n sekundäärilainsäädännön kanssa."

Päätettiin muuttaa väliotsikko "Jatkokäsittely" muotoon "Asian jatkovalmistelu"

Päätettiin muuttaa kappale 39, josta oli tullut kappale 40, kuulumaan seuraavasti: "Perustuslakivaliokunta kiinnittää huomiota siihen, että 1. lakiehdotukseen edellytetyt muutokset

vaikuttavat koskevan lakiehdotuksen perusratkaisuja ja valiokunnan edellyttämien muutosten tekeminen saattaa vaatia merkittävää säädösvalmistelua. Hallintovaliokunnan on syytä harkita tarkasti, ovatko muutokset lakiehdotuksiin tältä osin valmisteltavissa eduskuntakäsittelyssä. Perustuslakivaliokunta on perusoikeusherkissä sääntely-yhteyksissä edellyttänyt perusratkaisuihin olennaisesti vaikuttavien ja merkittävien muutosten saattamista uudestaan perustuslakivaliokunnan arvioitaviksi (ks. esim. PeVL 4/2021 vp, kappale 41). Jos hallintovaliokunta päätyy itse valmistelemaan perustuslakivaliokunnan lausunnossa edellytetyt muutokset, on hallintovaliokunnan mietintöluonnos saatettava perustuslakivaliokunnan käsiteltäväksi."

Päätettiin poistaa kappale 40.

Ed. Yrttiaho varasi tilaisuuden eriävän mielipiteen jättämiseen. Ilmoitettiin, että eriävä mielipide on jätettävä sihteerille klo 12.00 mennessä.

Valiokunta päätti yksimielisesti pitää käsittelyä asian ratkaisevana käsittelynä.

Lausuntoon jätettiin eriävä mielipide: ed. Yrttiaho.

Asian käsittely valiokunnassa on päättynyt.

7. Viikkosuunnitelma

Ilmoitettiin viikkosuunnitelma.

8. Muut asiat

Muita asioita ei ollut.

9. Seuraava kokous

Ilmoitettiin, että valiokunnan seuraava kokous on perjantaina 17.4.2026 klo 8.30.

Pöytäkirjan vakuudeksi

Valiokuntaneuvos Liisa Vanhala